

XI.

Nogle Breve og Optegnelser af Christian VI.

Ved *H. F. Rørdam*.

De meddelte Breve vise, at Forretningsgangen m. H. t. Udfærdigelser angaaende kirkelige Sager, der laa Christian VI særlig paa Hjerte, var følgende: Kongen sendte Oversekretær i Kancelliet, Gehejmerraad Iver Rosenkrantz, til hvem Brevene ere rettede, et tydsk Udkast til det eller de Breve, som skulde udfærdiges¹⁾. Udkastet omarbejdedes

¹⁾ Flere saadanne egenhændige Udkast haves dels i den ledreborgske Mskr.-Saml. Fol. 398, dels i Rigsarkivet. Efter disse Udkast er nedenfor i Anm. antydnet, hvad det var for Breve, Kongens korte Skrivelser til Rosenkrantz angaa.

paa Dansk i Kancelliet. Denne Omarbejdelse sendtes Kongen til Gjennemsyn, og naar han havde godkjendt den, blev Kongebrevet udfærdiget i Kancelliet og modtog derpaa Hs. Maj.s Underskrift. — Nr. 5 er Udkast til en Art Haandfæstning, som Kongen afkrævede eller paatænkte at afkræve Geh.-Raad J. L. Holstein, inden han optog ham i Conseilet. Tolerance i Religionssager var Chr. VI's første Krav til sin Minister. — Kongens mangelfulde Retskrivning er bevaret.

1.

Wegen das Bischofthum in Christiansandt wollen wir, dass selbiges dem Probst bey der Holmschen Kirche Kiaerup soll offerirt werden, und wen er es annimbt, kan die Bestalung wohl für ihm aufgesetzt werden¹⁾.

Christian R.

Friederichsberg, den 23ten April 1733.

2.

Mon cher Amy.

Jay bien recue vostre lettre avec les deus Projects des expéditions²⁾, dont je suis fort content, vous aures soin, que l'expedition se fasse bientot, je prenderois le tout sur mois, et serois touyours

Mon cher Amy

Vostre tres affectionne

Christian R.

Friedensbourg le 21em d'Octob. l'a. 1733.

3.

Mon cher Amy.

Je vous renvoy les trois projets³⁾, que vous m'aves en-

¹⁾ Den er udstedt 27. April 1733 (Faye, Christianssand Stifts Bispe- og Stiftshistorie, S. 313).

²⁾ 1. Til Biskop Chr. Worm om at det tillades P. N. Holst at absolvere »paa Vilkaar« og at bortvise de Altergæster, han ikke fandt værdige. 2. Om at det strengelig skal paalægges Præsterne at afholde sig fra al Skjælden og Larmen fra Prædikestolene mod de saakaldte Pietister.

³⁾ 1. Til Rector og Professorer ved Kbhvns. Universitet; 2. til Biskoppe nover Sjællands Stift Hr. Christen Worm; begge Breve

voyes, je les trouve bonnes selon mon intention excepte ce que j'ai change, ce que vous trouverez marque, je suis toujours

Mon cher Amy

Vostre tres affectionne

Christian R.

Friedrichsberg le 26iem [Novembre] l'a. 1733.

Quand l'expedition est faite, vous renverrez bien les projets, je veus aussi faire conseille prive characterise le stiftsambman Holst¹⁾, et Conseille de justice Fischer, qui est au commissariat, de meme le President Reesen de Christiania.

4.

... Hierbey folget ein Memorial von der Commission, welche gesetzt ist, die Klagen zu examiniren über falsche Lehre. Wir finden guht hierauf zu resolviren, dass die Commission fortfahre mit der Confrontation, und wen die zu Ende, alsden dass sie an mir von allen referiren, da dan, wen ich die Umstände von der Wichtigkeit zu seyn finde, dass Zeugen darüber sollen abgehöret werden, ich noch allezeit solches befehlen kan.

Ich will sonsten auch gerne, dass nachdem den priestern nun dass schelten und schmehlen auf den Cantzelen untersagt ist, und Sie es auch ziemlich bleiben lassen, die Studenten auf den auditorio und sonst auch möchten etwas in ordnung gebracht werden, den bey den disputationibus sollen zuweilen ziemliche schelt wörter, aber auf Latein, hervor kommen, als wie noch letztlich in Woldike seiner disputation geschehen ist. Dass schelten und schmehlen nutzt zu nichts, die Studenten

angaaende P. N. Holst (se Theodorus, S. 26) og 3. til Kammerherre og Stiftamtmand Holstein, Biskop Worm, Etatsraad Schrøder og de theol. Professorer Steenbuch, Wøldike og Reuss om at træde sammen i en Kommission for at undersøge, om det var med Rette, at mange af Kbhvns. Præster hæftig ivrede i deres Prædikener mod falsk Lære. (Disse Reskripter udstedtes 26. Novbr. 1733).

¹⁾ J. L. Holstein. Vistnok kom denne Udnævnelse netop paa dette Tidspunkt, for at Holstein med mere Autoritet kunde præsidere i ovennævnte Kommission.

müssen auch nicht decisores der Lehre seyn, sondern Gottes wort, die wahrheit und die Obrigkeit; man kan disputiren, aber ohne aigreur. Ich bin zeit lebens

Meines lieben geheimterahts

Votre tres affectione

Christian R.

Friederichsberg d. 2ten Febr. a. 1734.

5.

1. Dass Er¹⁾ für der tolerance seyn soll in religions sachen.

2. Dass Er mir allezeit sein Sentiment sagen will, wenn ich Ihm frage.

3. Dass wen ich nicht allezeit seyn Sentiment folge, Er es sich auch soll gefallen lassen nicht nur, sondern mich suchen so zu dienen, wie ich will, und wie meine intention ist, und nicht nach seinen Kopf.

Skrevet med Chr. VI's egen Haand paa et lille Blad af en Notebog (i Rigsarkivet). Udateret, men sikkert fra Beg. af Januar 1734 (s. Rørdam, Hist. Saml. og Studier II, 200, hvor nogle andre Punkter, som Holstein maatte love at gaa ind paa, ere meddelte).

¹⁾ J. L. Holstein.
